

7. Ніка О. І. Казання першої половини XVII ст. у лінгвістичному висвітленні / Ніка Оксана // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні. Збірник наукових праць. Вип. 21. – К., 2012. – С.249–254.

8. Суховій О. О. Людина як суспільна істота у фразеології проповідницького жанру (на матеріалі рукописних казань кінця XVII ст. Варлаама Ясинського) / Оксана Суховій // Україністика на порозі тисячоліття : Проблеми мови, літератури, культури : збірник статей. – Оломоуць, 2001.

9. Чуба Г. Текстологічне дослідження українських учительних евангелій другої половини XVI – початку XVII ст.: перемишльський тип / Г. Чуба // Вісник Львівського університету, Серія книгознавство. – 2007. – Вип. 2. – С. 5–38.

Список умовних скорочень назв джерел

Гал. – Галятовський І. Наука, або способ зложеня казаня // Галятовский И. Ключь разумѣнія. – К. : Типография Печерской лавры, 1659. – Стародрук ЦНБВ Кир.32. – С. 241–249.

Етим. – Етимологічний словник української мови: В 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін. — К. : Наук. думка, 1982. Т. 1, Т. 5 / Укл.: Р. В. Болдирев та ін. – 1982, 2006. – 632 с., 704 с.

Каз. – Збірник казань XVII ст. – Рукопис ЦНБВ Л. 246 (Муз. 608). – 42 с.

Одержано редакцією 20.11.13

Прийнято до публікації 24.12.13

Ю. Л. Олешко

Рукописный сборник казаний XVII века в коммуникативно-когнитивном аспекте

В статье проанализированы коммуникативно-когнитивные смыслы, заложенные разными проповедниками, которые делали записи в рукописном сборнике казаний XVII в. Установлено соответствие исправлений и структуры проповеди. По расположению в тексте выделены надстрочные и маргинальные записи. По функциональным параметрам вмешательства в текст имеют такие виды: вычеркивания, среди которых обращения к аудитории и указания проповедника на себя, записи, расширяющие нарративную часть казания, исправления ошибок/непонятных слов и замены, не касающиеся перевода или объяснения отдельных фрагментов текста.

Ключевые слова: староукраинская проповедь XVII в., вторичный автор, вмешательства в текст, коммуникативно-когнитивные смыслы, когнитивное пространство, коммуникативное поведение.

J. L. Oleshko

Manuscript collection of sentences of the XVII century in communicative-cognitive aspect

The paper deals with the communicative and cognitive meanings pledged by different preachers who were making notes in the manuscript collection of sermons of the 17th cent. The correspondence of corrections and the sermon's structure is also analyzed. According to the location in the text, the notes are divided into the superscript and the marginal ones. According to the functional parameters, there are such types of the interventions: deletions, including the preacher's appeals to the audience and pointing on himself, notes which extend the narrative portion of sermon, error correction/incomprehensible words replacement, not connected with translation or explanation.

Key words: Old Ukrainian sermon of the 17th cent., second author, intervention in the text, communicative and cognitive meanings, cognitive space, communicative behavior.

УДК 070: 372.461(051)

О. М. Цапок

НОРМАТИВНЕ ТА НЕРЕГЛАМЕНТОВАНЕ ВЖИВАННЯ ТИРЕ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ПРЕСІ (НА ПРИКЛАДІ ГАЗЕТИ «НОВА ДОБА»)

Статтю присвячено проблемі дотримання пунктуаційних норм використання тире в матеріалах регіональної преси на прикладі публікацій, розміщених у черкаській громадсько-політичній газеті «Нова Доба». У процесі аналізу закономірностей використання тире в регіональній пресі подано огляд наукових джерел із теми дослідження. Акцентовано на тому, що

попри відносно нетривале вживання тире як пунктуаційного знака, який почали використовувати в другій половині XVIII ст., нині він став багатофункційним, поступово перетворюючись на універсальний розділовий знак. У статті розкрито умови його традиційного використання як нормативного безваріантного та варіантного знака, уживання якого чітко визначене чинними нормами пунктуації, описано синтаксичні конструкції, для пунктуаційного оформлення яких використано тире. Наведені теоретичні положення проілюстровано дібраними прикладами.

Окрему увагу в дослідженні приділено випадкам нерегламентованого вживання тире в текстах мас-медіа як індивідуально-авторського знака. За результатами проведеного дослідження констатовано, що таке тире журналісти ставлять для семантичного виділення певних членів речення (найчастіше присудків і обставин), перед сполучниками сурядності й підрядності в складних реченнях, а також замість двокрапки в складному безсполучниковому реченні для смислового й експресивного увиразнення тексту.

Ключові слова: двокрапка, кома, пунктуація, пунктуаційні норми, принципи пунктуації, тире, розділові знаки.

Постановка проблеми. Сучасний журналістський текст має задовольняти інформаційні інтереси аудиторії, відтак основними вимогами до нього є інформативність, об'єктивність, достовірність, зрозумілість, логічна послідовність викладу матеріалу тощо. Реалізації зазначених вимог у медійному тексті сприяє його належне пунктуаційне оформлення, яке забезпечує адекватну інтерпретацію повідомлення аудиторією того чи того друкованого / електронного ЗМІ. Це оформлення передусім має ґрунтуватися на дотриманні пунктуаційних норм, які регламентують «нормативне вживання розділових знаків у певних лінгвістичних умовах» [6, с. 34]. Водночас варто констатувати: нині в журналістських публікаціях помітні тенденції до ігнорування чинних норм пунктуації, що виявляється в нетрадиційному, експресивному й контекстуально зумовленому вживанні розділових знаків у медійних текстах, зокрема нерегламентованому використанні в них тире.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчаючи закономірності використання тире в регіональній пресі, ми враховували теоретичні положення, викладені в багатьох наукових джерелах. Так, актуальні процеси сучасної пунктуації, пов'язані з використанням тире, розкрито в праці Н. Валгіної «Активные процессы в современном русском языке» [2, с. 263–269]. Уживання тире як нормативного безваріантного й варіантного знака, а також як індивідуально-авторського знака описано в посібнику І. Савченко «Пунктуація сучасної української мови» [6]. Науковці О. Гуц та О. Брусніцина з'ясували окремі особливості нерегламентованої пунктуації й важливість її врахування в діяльності коректора [4]. О. Захарова проаналізувала особливості нерегламентованої пунктуації в рекламних текстах [5]. Дослідник М. Вінтонів схарактеризував комунікативні функції розподільних та видільних розділових знаків у структурі речення [3]. Випадки вживання тире в різних синтаксичних умовах докладно проілюструвала Л. Фоміних [7].

Визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми або напрямів дослідження. Актуальність обраної теми дослідження становить недостатність наукового осмислення нормативно визначеного й нерегламентованого вживання розділових знаків у журналістських текстах. Нагальною є потреба вивчити пунктуаційне оформлення публікацій у регіональній пресі, зокрема використання в її оформленні окремих розділових знаків, як-от тире. Особливої уваги потребує аналіз випадків ненормативного, водночас функціонально вмотивованого вживання тире в пресі як універсального пунктуаційного знака. У пропонованій статті вивчення специфіки його використання здійснено на матеріалі публікацій у черкаській обласній громадсько-політичній газеті «Нова Доба», що розміщені на електронній версії видання (novadoba.com.ua).

Мета статті – проаналізувати нормативні та ненормативні аспекти використання тире в пунктуаційному оформленні газетних текстів, опублікованих в регіональному виданні «Нова Доба». Поставлену мету реалізують такі завдання: 1) схарактеризувати тире як знак пунктуації й описати випадки його традиційного використання в регіональній пресі на прикладі матеріалів черкаської громадсько-політичної газети «Нова Доба»; 2) з'ясувати

випадки варіантного вживання тире в журналістських матеріалах зазначеного видання;
3) розкрити особливості нерегламентованої постановки тире в названому друкованому ЗМІ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Тире кваліфікують як один із «наймолодших» знаків пунктуації, указуючи на його появу в системі пунктуаційних знаків відносно «нещодавно» – у другій половині XVIII ст. [2, с. 263; 7]. Спершу цей знак сприймали з пересторогою, намагалися його уникати, критикували використання тире в пунктуаційному оформленні речення, вважаючи його непотрібним, проте нині цим знаком активно послуговуються не тільки в чітко визначених синтаксичних умовах, а й у випадках, коли кодифікованими нормами передбачений інший пунктуаційний знак чи його відсутність узагалі.

Традиційно тире використовують для пунктуаційного оформлення простого й складного речення. Відповідно до структури простого речення воно є нормативним розділовим знаком за таких синтаксичних умов: на місці нульової дієслівної зв'язки, якщо присудок виражений іменником або кількісним числівником у називному відмінку чи один із головних членів речення виражений інфінітивом; на місці пропущеного члена речення; перед узагальнювальним словом після однорідних членів речення; перед прикладкою в кінці речення. Зазначене нормативне вживання тире зафіксовано й у процесі аналізу матеріалів газети «Нова Доба»: *Вчасний діагноз – запорука порятунку від раку* (НД. – 4.02.14); *Єдиний спосіб звільнитися від хвороб у будь-яку пору року, за словами головного терапевта області, – постійно працювати над собою* (НД. – 28.10.14); *При цьому одна частина носіїв утворюється із омега-3 жирних кислот, інша – омега-6 жирних кислот* (НД. – 29.01.14); *Вимкнений мобільний зв'язок, телебачення й інтернет, заборона виходити надвір у вечірній час і збиратися більш, ніж утрюх – усе це може бути при запровадженні надзвичайного стану* (НД. – 25.01.14); *Перші сто щасливих покупців отримали приємні подарунки – продуктові набори* (НД. – 6.02.14).

Крім того, у досліджуваному виданні автори публікацій ставлять тире відповідно до таких правил оформлення складного речення: між двома частинами складносурядного речення, коли друга частина виражає наслідок чи умовно-наслідкові відношення; між частинами безсполучникового складного речення, якщо в другому з них подано висновок або наслідок дії першого чи обидві частини перебувають у зіставно-протиставних відношеннях. Наведені синтаксичні умови вживання тире ілюструють приклади, дібрані із газети «Нова Доба»: *Новий супермаркет – нові робочі місця для кам'янчан* (НД. – 3.02.14); *Якщо на етикетці зазначено той або інший інгредієнт – значить його присутність в зазначеній кількості дозволена або хоча б не заборонена законом, а товар може вважатися безпечним для здоров'я* (НД. – 19.01.14); *Тільки не потрібно порівнювати себе з іншими – порівнюйте себе з собою в минулому* (НД. – 24.12.13).

Ще однією синтаксично регламентованою умовою використання тире в статтях видання «Нова Доба» є використання цього знака при прямій мові. Оформлення прямої мови в текстах зазначеного видання здебільшого відбувається двома способами. По-перше, її подають як висловлювання експерта, очевидця події чи героя публікації, при цьому в середині висловлювання розміщені слова автора, що містять вказівку на його джерело: – *Районна громадська організація Української спілки ветеранів Афганістану є одним із найактивніших громадських об'єднань в районі, – визнає голова Чигиринської районної державної адміністрації Олександр Цисаренко. – Голова організації Олександр Леонідович Алексєєвець очолює громадську раду при райдержадміністрації* (НД. – 11.02.14). По-друге, спершу повністю публікують пряму мову, після якої розміщують слова автора, у яких, відповідно до журналістських стандартів, зазначено джерело повідомлення: – *До мене зверталися підприємці зі скаргами, що до них підходять правоохоронці з попередженнями, що 15 лютого ринок закривається. Розшукати цих міліціантів нам так і не вдалося, потім приходили провокатори в цивільному, їх також ми не знайшли, – розповідає підприсмець ринку на Пастерівській Вікторія Макушина* (НД. – 11.02.14).

Використання тире в усіх наведених вище випадках відбувається на підставі структурно-семантичного принципу, за яким розділові знаки є обов'язковими й уживаються залежно від

структури речення чи цілого тексту [6, с. 40]. Водночас тире може бути варіантним розділовим знаком, якщо його використовують, дотримуючись семантико-структурного принципу, відповідно до якого, крім структури речення, враховують «семантико-синтаксичні відношення між членами речення та предикативними частинами, додаткове смислове навантаження структурної одиниці тощо» [6, с. 40]. Під час опрацювання публікацій газети «Нова Доба» ми виявили такі випадки варіантного вживання тире: між підметом і присудком, якщо один із них виражений займенником (*Проте це – лише частина від наявного обсягу незаконних білбордів, які з'явилися в нашому місті* (НД. – 6.02.14)); перед іменною частиною складеного присудка, вираженою одиничним прикметником (*Кожен десятий рентгенапарат області – несправний* (НД. – 29.01.14)); між підметом, вираженим інфінітивом, і складеним присудком, іменна частина якого виражена логічно наголошеним прислівником (*Головне – пристосовувати своє тіло для того, щоб воно займало найбільшу площу опори* (НД. – 22.12.13)); за допомогою тире при вставних конструкціях виділяють повторювані словосполучення з одного боку... з другого (іншого) [боку], якщо вони подані в реченні не повністю, а з пропущеними словами (*Дарувати радість, за словами Вікторії, з одного боку, легко, а з іншого – важко, досить важко* (НД. – 5.02.14)).

Окрім вищесхарактеризованих випадків використання тире як нормативного безваріантного та варіантного знака, ми зафіксували в публікаціях «Нової Доби» текстові фрагменти, у яких його вжито нерегламентовано. Таке вживання тире засноване на функціонально-стилістичному принципі пунктуації, яким обґрунтовують використання в тексті індивідуально-авторських знаків, що надають йому стилістичного забарвлення [6, с. 41]. Так, у статтях зазначеного видання нерегламентоване тире слугує для змістового виділення головних і другорядних членів речення. За нашими спостереженнями, найчастіше за допомогою тире журналісти газети «Нова Доба» акцентують на дієсловах-присудках: *А що робити, коли запобіжні заходи не спрацювали? Звісно – лікуватися!* (НД. – 28.11.13); *Я можу сказати, що мені в собі подобається і що – не подобається* (НД. – 23.01.14); *Стиски затриманих черкащан – оприлюднив В. Іляшенко* (НД. – 24.01.14); *Причина пожежі – встановлюється* (НД. – 5.02.14). У ході аналізу дібраного матеріалу зафіксовано ненормативні випадки вживання тире перед дієслівною зв'язкою *є* для семантичного виділення складеного іменного присудка: *Тому нашим з вами головним завданням – є розумно розпорядитися наявними ресурсами, щоб результат відчули всі черкащани* (НД. – 31.01.14); *До того ж одним із пунктів нових соціальних ініціатив Президента України Віктора Януковича – є вдосконалення роботи реабілітаційних центрів для хворих на дитячий церебральний параліч* (НД. – 7.02.14).

Під час дослідження з'ясовано, що тире неодноразово використано для акцентування уваги аудиторії на обставинах, репрезентованих у таких реченнях: *Протишійть бажання за 7 сферами – спокійно і вдумливо* (НД. – 24.12.13); *Не злічити, скільки атак відбили наші бійці – і з фронту, і з тилу* (НД. – 24.01.14); *На часі – ліквідація ще близько 160 білбордів у різних мікрорайонах Черкас* (НД. – 6.02.14); *Адже розуміють, що цього разу – все серйозно* (НД. – 6.02.14). Рідше цим знаком виокремлюють у реченні означення й додатки: *Майже 600 гектарів черкаської землі – історико-культурного призначення* (НД. – 26.12.13); *Практично для всіх плодкових дерев, що пристосовані до нашої зони, критичною є температура – 25 градусів нижче нуля* (НД. – 7.02.14); *Без них – навряд чи вдалося б досягти такого високого результату* (НД. – 6.02.14). У наведених випадках тире варто кваліфікувати як «засіб вираження комунікативних або семантичних варіантів висловлення», і його використання змінює комунікативну структуру цього висловлення [3, с. 76].

Уживання тире в невласливих для нього синтаксичних умовах свідчить про те, що, використовуючи його в нових умовах, журналісти вважають тире знаком смислової актуалізації. За його допомогою вони прагнуть посилити інформативну й емоційну насиченість тексту [4, с. 216].

На думку дослідниці Н. Валгіної, тире можна вважати знаком смислової, інтонаційної та композиційної «несподіванки» [2, с. 263–264]. Зокрема, таку «несподіванку», за її твердженням, тире передає у випадку, коли композиційно незвично підрядне з'ясувальне

речення стоїть перед головною частиною. В аналізованому виданні таку композиційну структуру й пунктуаційне оформлення ілюструє речення: *Навмисно так вийшло чи ні – сказати складно* (НД. – 25.01.14).

Досліджуючи публікації газети «Нова Доба», ми виявили кілька речень, у яких автори публікацій використовують тире замість двокрапки. Очевидно, у цьому випадку «вживання більш «сильного» пунктуаційного знака замість слабшого зумовлює актуалізацію вже позначеної синтагматичної межі» [3, с. 77]. Наприклад, тире в позиції двокрапки поставлено в безсполучникових складних реченнях, де друга частина конкретизує зміст першої: *Обережно – тонка крига!* (НД. – 22.12.13); *Обслузі батареї «катюш» доводилося весь час розвертати гвардійські міномети – били то по ворогові, який проривався крізь заслін, то по фашистах, що сприяли оточеним дивізіям атаками ззовні* (НД. – 24.01.14); *У бою обидві сторони зазнали значних утрат – загинуло близько 300 українців і щось із 2 тисячі більшовиків* (НД. – 29.01.14). Також неодноразово тире використано замість двокрапки в з'ясувальних об'єктних безсполучникових складних реченнях, перша частина яких містить інформативно недостатні слова, доповнені другою частиною: *Усі бачили по явці – виборці не мали мотивації голосувати* (НД. – 20.12.13); *Його створено з благодійною метою – кошти з продажу підуть на боротьбу з поліомієлітом* (НД. – 23.01.14); *Разом все перевірили і пересвідчилися – помилки немає* (НД. – 6.02.14).

Уживання тире у вищенаведених випадках замість двокрапки є свідченням загальної тенденції – зростання багатofункційності цього пунктуаційного знака. Він універсалізується, починає «захоплювати» пунктуаційні позиції інших знаків, що чітко детерміновані семантичними показниками [2, с. 266]. За свідченням А. Беззубова, у журналістських публікаціях «тире в наш час перетворилось на агресивний знак, який витісняє інші знаки, передусім двокрапку, частота використання якої зменшилася» [1, с. 120]. Таке витіснення двокрапки знаком тире в мовній практиці, імовірно, з часом може призвести до часткової чи повної зміни окремих пунктуаційних норм. Приміром, про використання тире як варіантного нормативного знака замість двокрапки в безсполучникових складних реченнях зазначає дослідниця І. Савченко. Вона акцентує, що цей розділовий знак може варіюватися з двокрапкою в безсполучникових складних реченнях причинових, друга частина яких указує на причину, на обґрунтування дії (стану, ознаки), подані в першій частині, та в приєднувальних конструкціях, друга частина яких розкриває зміст відсутніх у першій частині дієслів сприймання [6, с. 116–117].

Одним із способів нерегламентованого використання тире в газеті «Нова Доба» є його вживання в складносурядних реченнях перед єднальним сполучником *і*, при цьому друга частина речень не містить значення наслідку чи різкої зміни події, за яких тире ставлять як варіантний знак: *Часом шкідливі перевищення титомої активності радіонуклідів виявляються навіть у посуді, що продається під маркою відомих світових виробників, – і, навпаки, цілком безпечним може виявитися китайський посуд* (НД. – 12.12.13). Також автори публікацій практикують використання тире в складносурядних реченнях замість коми перед протиставним сполучником *а*: *Тетяну схотили і катували – а вона лише молилася за своїх катів* (НД. – 25.01.14). Крім того, трапляються випадки ненормативного, індивідуально-авторського використання тире в складнопідрядних реченнях перед сполучниками підрядності: *Готуватися до початку епідемії грипу черкаська влада почала ще в минулому році – як тільки закінчилася остання хвиля захворюваності* (НД. – 28.10.13); *Відтак вибрати дійсно якісний і безпечний продукт досить не просто – оскільки поряд із маслом, яке відповідає всім необхідним вимогам, на ринку достатньо фальсифікату* (НД. – 19.10.13). Наведені типи поєднання розділового знака тире зі сполучними засобами дослідниця О. Захарова кваліфікує як контамінований пунктуаційний прийом [5, с. 14]. Його використання увиразнює зміст частини висловлювання, приєднаної сполучником, через що воно краще сприймається реципієнтом.

У контексті вищевикладеного варто наголосити, що практика широкого використання тире, збільшення його функційної спроможності, зокрема в текстах регіональної преси, не

скасовує остаточно чинні норми пунктуації щодо традиційного вживання інших знаків. У зв'язку з цим ми цілком погоджуємося з думкою Н. Валгіної, що паралельне використання знаків, як-от тире замість двокрапки чи коми, є свідченням тенденції, яка лише стала помітною в сучасній пунктуації й виявляється в можливості вибору знака – більш традиційного, «академічного» і нового, більш вільного, експресивного [2, с. 268]. Констатуємо також, що широке вживання тире зумовлене й прагматичним аспектом пунктуації, коли вона передає у висловлюванні інтенцію автора, його прагнення розставити в тексті логічні та емоційні акценти, полегшивши цим сприймання й розуміння матеріалу аудиторією ЗМІ.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Узагальнюючи вищевикладене, зазначимо, що тире в сучасній регіональній пресі є багатофункційним розділовим знаком. Приклади, дібрані з черкаського обласного громадсько-політичного видання «Нова Доба», засвідчують, що залежно від синтаксичних умов журналісти використовують цей знак як нормативний безваріантний та варіантний. З'ясовано, що в багатьох синтаксичних конструкціях тире заміщує інші розділові знаки, наприклад, двокрапку чи кому, надаючи реченням більшої виразності, або вживається як індивідуально-авторський розділовий знак у невластивих для нього синтаксичних умовах для більшого смислового й емоційного насичення журналістського тексту.

Пропоноване дослідження є лише спробою осмислення особливостей використання тире як пунктуаційного знака в регіональній пресі й не претендує на вичерпність. Перспективним для подальших наукових розвідок може бути аналіз використання в пресі інших знаків пунктуації, а також особливостей пунктуаційного оформлення рекламних текстів.

Список використаної літератури

1. Беззубов А. Н. Введение в литературное редактирование : учебное пособие / А. Н. Беззубов. – СПб. : СПбГУ, 1997. – 133 с.
2. Валгина Н. С. Активные процессы в современном русском языке : учебное пособие для студентов вузов / Н. С. Валгина. – М. : Логос, 2003. – 304 с.
3. Вінтонів М. Пунктуаційні графічні засоби в аспекті теорії актуального членування / М. Вінтонів // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2013. – Вип. 27. – С. 75–79.
4. Гуц Е. Н. Нерегламентированная пунктуация как проблема деятельности корректора / Е. Н. Гуц, Е. В. Брусницына // Вестник Челябинского государственного университета. – 2011. – № 24 (239). – Серия. Филология. Искусствоведение. – Вып. 57. – С. 214–217.
5. Захарова Е. О. Нерегламентированная пунктуация как признак рекламного текста : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / Е. О. Захарова. – Томск. – 2010. – 24 с.
6. Савченко І. С. Пунктуація сучасної української мови / І. С. Савченко. – Черкаси : «Відлуння-Плюс», 2008. – 152 с.
7. Фоминых Л. Какой удивительный знак – тире! / Л. Фоминых // Филолог. – 2010. – № 10. – Режим доступа : http://philolog.pspu.ru/module/magazine/do/mpub_10_182.

Одержано редакцією 29.11.13

Прийнято до публікації 24.12.13

Е. Н. Цапок

Нормативное и нерегламентированное употребление тире в региональной прессе (на примере газеты «Нова Доба»)

Статья посвящена проблеме соблюдения пунктуационных норм постановки тире в материалах региональной прессы на примере публикаций, размещенных в черкасской общественно-политической газете «Нова Доба». В ходе анализа закономерностей использования тире в региональной прессе подан обзор научных источников по теме исследования. Акцентировано на том, что невзирая на относительно непродолжительное употребление тире как пунктуационного знака, который начали использовать во второй половине XVIII ст., в настоящее время он стал

багатофункціональним, поступенно превращаясь в универсальный знак препинания. В статье раскрыты условия его традиционного использования как нормативного безвариантного и вариантного знака, постановка которого четко определена действующими нормами пунктуации, описаны синтаксические конструкции, для пунктуационного оформления которых использовано тире. Приведенные теоретические положения проиллюстрированы подобранными примерами.

Отдельное внимание в исследовании уделено случаям нерегламентированного употребления тире в текстах масс-медиа как индивидуально-авторского знака. По результатам проведенного исследования констатируется, что такое тире журналисты ставят для семантического выделения определенных членов предложения (чаще всего сказуемых и обстоятельств), перед союзами в сложносочиненных и сложноподчиненных предложениях, а также вместо двоеточия в сложном бессоюзном предложении для смысловой и экспрессивной выразительности текста.

Ключевые слова: двоеточие, запятая, пунктуация, пунктуационные нормы, принципы пунктуации, тире, знаки препинания.

O. N. Tsapok

The normative and the unregulated use of the dash is in the regional press (on the example of newspaper «Nova Doba»)

The article is sanctified to the problem of observance of punctuation norms of raising of dash in materials of the regional press on the example of the publications accommodated in the Cherkasy social and political newspaper «Nova Doba». During the analysis of conformities to law of the use of dash in the regional press the review of scientific sources is given on the topic of research. It is accented on that without regard to the of relatively short duration use of dash as a punctuation sign that it was begun to use in the second half of XVIII of item, presently he became a polyfunctional, gradually growing into an universal punctuation mark. In the article the terms of his traditional use are exposed as a normative invariant and variant sign raising of that is clearly certain operating the norms of punctuation, phrases are described, for punctuation registration of that a dash is used. The brought theoretical positions over are illustrated by neat examples.

Separate attention in research is spared to the cases of the unregulated use of dash in texts of mass-media as an individual authorial sign. On results undertaken a study it is established, what a dash journalists put for the semantic selection of certain parts of sentence (mostly predicates and circumstances), before unions in compound and compound sentences, and also instead of colon in difficult asyndetic suggestion for semantic and expressive expressiveness of the text.

Key words: the colon, the comma, the punctuation, punctuation norms, principles of punctuation, the dash, punctuation marks.